

Beslut

efter kvalitetsgranskning av lärares arbete för
att tidigt motverka könsbundna utbildnings-
och yrkesval vid Skåreskolan i Karlstad

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Skåreskolan avseende verksamhetens kvalitet vad gäller lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att undersöka hur skolor genom undervisning och studie- och yrkesvägledning arbetar i årskurs 4-6 för att vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I granskningen bedöms följande frågeställning:

- I vilken utsträckning arbetar lärare i undervisningen med att motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författaringsstöd återfinns i bilaga 3. På det granskade området bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framtidsytande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Skåreskolan i följande utsträckning:

Lärare arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval, *men utvecklingsområden finns*.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver kontinuerligt anlägga ett jämställdhetsperspektiv på undervisningens innehåll i samtliga ämnen.

- Lärarna behöver systematiskt integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen för att vidga samtliga elevers perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2025-05-26 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8801) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning inom området.

Lärares arbete för att motverka könsstereotypa föreställningar

Inom detta område granskas hur lärare arbetar för att skapa en jämställd undervisning, hur lärare arbetar för att undervisa om jämställdhet och hur lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionen sammanfattande motivering till bedömningen är följande:

Lärarna utgår i en hög grad från ett normmedvetet förhållningssätt till kön i sin undervisning och i några avseenden utformar de undervisningen för att inte reproducera könsstereotyper. Vidare framgår att undervisningsinnehåll kopplat till jämställdhet förekommer i vissa ämnen men att ett kontinuerligt arbete med att anlägga ett jämställdhetsperspektiv i samtliga ämnen är begränsat. Lärarna fångar också upp elevers frågor som berör könsstereotypa föreställningar, låter elever reflektera över och samtala kring sådana frågor samt stärker deras egna förmågor genom att ge uppmuntran för ansträngningar som går emot könsstereotypa föreställningar. Granskningen visar också att lärarna inkluderar enstaka inslag av studie- och yrkesvägledning i undervisningen men att systematiken i insatserna och i lärarnas arbete, dels kopplat till att problematisera könsbundna val, dels kopplat till att hålla sig uppdaterade inom området, är begränsad.

Lärares arbete för att skapa en jämställd undervisning

Granskningen visar att lärarna i hög grad utgår från ett normmedvetet förhållningssätt till kön i sin undervisning. I intervjuer med lärarna och rektorn framkommer att pedagoger på skolan fortlöpande, i arbetslag, mellan arbetslag, på raster och efter skolans slut, diskuterar normer och könsmönster, samt reflekterar tillsammans kring vilka konsekvenser sådana får för pojkar och flickor i undervisningen. Lärarna reflekterar också över vilka normer de själva förmedlar och på vilket sätt dessa påverkar undervisningen. De har exempelvis konstaterat att deras sätt att bemöta enskilda elever, lite tuffare eller lite mjukare, alltid måste utgå från elevens individuella preferenser snarare än att bemöta eleverna utifrån kön. Detta har de också en

öppen dialog om i arbetslaget. Av intervjuer med lärare framkommer att lärarna har kontinuerliga samtal med sina elever kring kön och normer, både i smågrupper och i storklass. De har bland annat diskuterat det tuffare klimatet i hockey, vilket främst killar utövar som fritidsaktivitet, och hur detta påverkar pojkarnas attityder på skolan. En annan normfråga är om de ska ha könskodade eller könsneutrala toaletter på skolan, där elever som identifierar sig som icke-binära, och flickor som menstruerar har haft specifika synpunkter. Tillika diskuterar lärarna vilka undervisningsmetoder de väljer, vilka bedömningsformer de väljer och vilka elever dessa gynnar. Enligt lärarna gynnas gruppen pojkar generellt av att få jobba digitalt och muntligt, medan gruppen flickor tillgodoses genom gemensamma redovisningar och mer fokus på skriftliga uppgifter. Enligt lärarna finns normkritik och könsnormer med på listan över urvalskriterier när de väljer läromedel, exempelvis hur representationen av kön ser ut i materialet. Under de senaste tre åren har skolan också deltagit i ett projekt lett av Karlstad universitet tillsammans med ett universitet i Oslo, vilket rör metoder för normkritiskt lärande i undervisningen (både i klassrummet och i material som läroböcker och digitala medier). Rektorn berättar exempelvis om ett delprojekt om klädkonsumtion där lärarna diskuterade kring identitet, likheter och skillnader mellan pojkar och flickor kopplat till uppväxtvillkor, intressen, status, skolmiljö med mera. I ett annat delprojekt om levnadsvillkor har lärarna reflekterat kring likheter och skillnader för pojkar och flickor runt om i världen exempelvis vad gäller olika förutsättningar för skolgång för pojkar och flickor i olika länder. Av intervjuer med elever framkommer att de känner till ordet normer och de säger att de ofta i undervisningen diskuterar normer. Likaså uppger eleverna att lärarna ofta säger att elever ska vara sig själva, se ut som de vill, klä sig som de vill och umgås med vilket kön de vill. Ingen av eleverna upplever heller skillnader i vad pojkar respektive flickor faktiskt gör i skolan, varken i klassrummet eller på raster.

Det framgår vidare av granskningen att lärarna utformar undervisningen för att inte reproducera könsstereotyper. Av intervjuer med lärarna framkommer att de har kännedom om hur könsmönster och normer ser ut i olika klasser och att de arbetar för att motverka dem genom samtal och diskussioner. Några exempel är när lärarna upptäckte en viss "machokultur" bland killar i en klass eller upptäckte att pojkar kunde säga att flickor inte skulle få vara med någon aktivitet på rasterna. Detta diskuterade lärarna med eleverna och påpekade att alla elever oavsett kön ska behandlas lika och ska få vara med. Lärarna uppger också andra strategier de har för att motverka könsmönster, exempelvis att arbeta efter EPA-modellen (enskilt, par, alla) och att variera arbetssätt så att alla elever får prova på allt. Utifrån dessa strategier, uppger lärarna, lär de eleverna att arbeta tillsammans och hjälpa

varandra, vilket gör att flickorna mer självklart testar arbetssätt som mer typiskt attraherar pojkarna, exempelvis att laborera inom NO eller att programmera. Det framkommer också att lärare utmanar elevernas tankar genom att låta elever läsa böcker om flickor som gått andra vägar än de traditionella liksom om starka flickor, personer som är födda i ett kön men känner att de tillhör ett annat kön samt familjer med två samkönade vårdnadshavare. När elever har valt böckerna könsstereotyp har lärarna lyft och problematiserat det tillsammans med eleverna och utmanat dem att läsa även andra böcker. Elever har också fått fundera över vilket kön olika personer på fotografier representerar och diskuterat varför de kommer till dessa slutsatser. Likaså har inslag i Lilla Aktuellt, enligt lärarna, givit flera tillfällen för diskussioner kring könsstereotyper. Lärarna uppger vidare att de har en medveten strategi för hur delaktighet och inflytande ska fördelas likvärdigt mellan könen genom att se till att alla elever får komma med inspel gällande utformande av arbetssätt. Både lärare och elever berättar att lärarna bestämmer gruppindelning och klassrumsplacering utifrån hur väl eleverna arbetar tillsammans, snarare än utifrån kön.

Granskningen visar också att lärarna arbetar aktivt för att främja ett inkluderande klassrumsklimat där kön inte definierar elevers intressen och ambitioner. Lärarna uppger i intervjun att de arbetar med att skapa en tillgänglig lärmiljö där de har gemensamma rutiner och förhållningssätt. I detta arbete ingår bland annat fördelning av taltid. Här använder sig lärarna av olika tekniker för att både pojkar och flickor ska få ordet, exempelvis genom att använda glasspinnar med elevers namn på, genom ett digitalt hjul med elevers namn på eller genom att lärare väljer både de elever som räcker upp handen och de som inte gör det, för att svara. Eleverna uppger också att de alla får komma till tals oavsett kön. Lärarna uppger samtidigt att de är noga med att synliggöra alla elever. När det gäller placeringar i klassrummen uppger lärarna att placeringen görs tillsammans i kollegiet av de lärare som undervisar samma grupp, för de ser ju olika beteenden i gruppen på olika lektioner. Lärarna uppger också att de är medvetna om, och har en levande diskussion i kollegiet kring, att inte använda flickor som "stötdämpare" för att hålla pojkar lugna på lektioner, varken i klassrummet eller i gruppindelningar. Istället arbetar de med gruppindelningar där alla elever ska ha utbyte av varandra och få ut sin potential. Lärarna använder också elevernas namn, snarare än kollektiva tilltal som "pojkar" eller "flickor". Samtliga elever uppger att lärarna har samma krav på elever, oavsett kön, och att lärarna ger både pojkar och flickor lika mycket beröm och stöd men också tillsägelser och att detta gäller oavsett ämne och lärare. Av intervjun med rektorn framkommer att rektorn noterat att det finns ett gemensamt förhållningssätt bland lärarna gällande hur man skapar ett inkluderande klimat i klassrummen.

och rektorn har uppmärksammat att lärarna för mycket diskussioner kring gruppindelningar i undervisningen samt att de aktivt arbetar med att fördela taltiden mellan pojkar och flickor.

Lärares undervisning om jämställdhet

Granskningen visar att vissa moment kopplade till jämställdhet förekommer i några ämnen, men att ett planerat och kontinuerligt arbete med att i samtliga ämnen anlägga ett jämställdhetsperspektiv är otillräckligt utvecklat. I intervju med lärarna framkommer att det finns en medvetenhet om att inkludera jämställdhetsaspekten i undervisningen men att det inte är lätt att identifiera aspekter på jämställdhet i det centrala innehållet i vissa ämnen och därmed blir det också svårare att integrera perspektivet. Idag är jämställdhetsfrågor, enligt lärarna, integrerade exempelvis i historia när elever diskuterar arbetsfördelning mellan män och kvinnor i hemmet förr och nu, i de samhällsorienterande ämnena när de diskuterar löneskillnader och i de naturorienterande ämnena främst kopplat till arbetsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I svenska kan det handla om val av litteratur, där elever i böcker får möta olika karaktärer som de i klassen kan diskutera, exempelvis kvinnliga fotbollsspelare. Eleverna uppger att de har pratat om jämställdhet i just de ämnen som lärarna nämner, men sällan i andra.

Granskningen visar också att lärarna tydligt fångar upp frågor och ger eleverna möjlighet att reflektera kring begränsande könsstereotypa föreställningar samt att lärarna till viss del uppmuntrar elevernas ansträngningar när de går emot könsstereotypa föreställningar. Både lärare och elever uppger i intervju att lärare aktivt fångar upp elevers frågor om könsstereotypa föreställningar i undervisningen. Exempelvis har frågor om arbetsfördelning i hemmet kommit upp i samband med att elever städat sina klassrum, när elever sagt att deras mammor inte hunnit packa kläder till dem till idrotten eller när en kvinnlig lärare hjälpt en elev att laga ett fel på hans cykel. Då har personal diskuterat med elever och påpekat att både män och kvinnor städa, packa och reparera saker. Likaså har någon lärare visat en nyhetsartikel om en proffsfotbollsmålvakt för att med eleverna diskutera dels att flickor kan bli fotbollssproffs, dels varför inte alla damspelare kan försörja sig på fotbollen på samma sätt som herrspelare. Elever har också fått diskutera varför en kvinnlig lärare som sprungit ett lopp fick en rankingsplats enbart för damer och inte för både damer och herrar. I denna diskussion kom faktorer som biologiska skillnader in. Exempel som ges på när lärarna uppmuntrat elever att anstränga sig inom områden som går emot könsstereotypa intressen har handlat om att väcka elevers medvetenhet om att både pojkar och flickor kan prata om känslor. Exempelvis har elever i boksamtal fått diskutera olika svårigheter i livet och pojkar har i

detta sammanhang uppmuntrats att också uttrycka känslor. Lärare har likaså uppmuntrat enskilda elever exempelvis genom att säga att det är kul att en flicka vill spela hockey och då rådfrågat pojkar i klassen som spelar hockey vilket lag flickan då bör välja. Ett ytterligare exempel är att en lärare har uppmuntrat en pojke som var osäker på att våga berätta att han spelade piano med orden "vad roligt att vi har en som är så musikalisk, är det någon mer som spelar något instrument?" inför hela klassen.

Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Granskningen visar att lärarna integrerar enstaka inslag av studie- och yrkesvägledning i några ämnen men att planerade SYV-inslag sällan förekommer. När det gäller studie- och yrkesvägledning (SYV) utifrån uppdrag i läroplanen uppger lärarna att de berör studie- och yrkesvägledning i samhällsorienterande ämnen och i elevens val när de diskuterar drömyrken och typiskt manliga och kvinnliga yrken. I övriga ämnen, säger lärarna, har undervisningen mest handlat om att arbeta med elevernas självmedvetenhet, att lyfta deras förmågor i olika ämnen liksom att via allmänbildning vidga vägledningen för olika saker i livet, exempelvis jobbsökande eller köp av bostad. I vissa fall har dock lärarna tagit upp vissa yrken kopplade till deras ämnen, exempelvis vad en kemist, geograf, författare eller ekonom arbetar med. Av intervjuer med lärare framgår också att de studiebesök elever hittills har gjort hos tingsrätten, på teknikcenter på Karlstad universitet och på biblioteket, inte haft som mål att synliggöra yrkesval, vare sig utifrån kön eller hur de förhåller sig ur ett jämställdhetsperspektiv. Av intervjun med kommunens verksamhetsutvecklare, som tillika är studie- och yrkesvägledare, framkommer dock att arbetet med självkännedom och omvärldskunskap som ska finnas i alla ämnen och årskurser behöver utvecklas på samtliga grundskolorna i kommunen. Verksamhetsutvecklaren tror inte heller att många lärare är medvetna om att studie- och yrkesvägledningssupdraget ingår i läraruppdraget.

Vidare visar granskningen att lärarna i låg utsträckning problematiserar könsbundna utbildnings- och yrkesval. I intervju med lärare framkommer att de inte har ett medvetet arbete kring att problematisera könsstereotypa yrkesval men att samtal kring detta kan komma upp spontant. De har exempelvis diskuterat med elever att man kan vara kvinna och bli brandman. I intervjun med lärarna framkommer att de har gjort några studiebesök, bland annat i tingsrätten och på ett teknikcenter. I tingsrätten fick eleverna se hur det ser ut i en rättssal och de träffade en notarie och en väktare och de har likaså blivit guidade på teknikcentret av studenter och fått arbeta med teknik. Skolan har också haft författarbesök i samband med

barnens romanpris där elever har fått träffa både författare och tecknare. Av intervjun med lärarna framgår dock att de vid besöken inte tog tillfället att utmana elevernas tankar kring könsstereotypa föreställningar för olika yrken. Inte heller när eleverna fått diskutera framtidsyrken tillsammans med lärarna eller med personer från föreningar, har diskussionerna haft som ändamål att utmana könsstereotypa föreställningar. Av intervjuer med eleverna framgår att lärarna inte heller har pratat med dem om huruvida vissa jobb kan uppfattas som typiskt kvinnliga eller typiskt manliga.

Granskningen visar slutligen att lärarna inte använder kompetensen hos studie- och yrkesvägledare för att göra studie- och yrkesvägledningen relevant och uppdaterad för att vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Idag saknar skolan en studie- och yrkesvägledare inriktad mot årskurserna 4-6. Sedan några år tillbaka finns dock en verksamhetsutvecklare i kommunen som har som uppgift att ta fram en generell vägledning och bygga upp en röd tråd och en likvärdighet för studie- och yrkesvägledningen från förskoleklass till årskurs 9. Just nu reviderar verksamhetsutvecklaren kommunens riktlinjer för studie- och yrkesvägledning och arbetar med att ta fram förslag på vad lärare kan göra inom området i olika årskurser. Rektor uppger i intervju att skolan har inplanerat att inom kort påbörja ett samarbete med verksamhetsutvecklaren. Två förstelärare från Skåreskolan ingår dock redan idag som representanter för skolan i en arbetsgrupp som utbyter erfarenheter kring nuvarande studie- och yrkesvägledning i undervisningen tillsammans med verksamhetsutvecklaren och lärare från andra grundskolor. Förstelärarna kommer framöver att användas som kontaktpersoner gällande frågor och tips om studie- och yrkesvägledning på skolan. Idag bidrar de med information och frågor till och från gruppen. Av intervjun med lärarna framgår slutligen att de idag håller sina kunskaper i studie- och yrkesvägledning uppdaterade på eget initiativ, exempelvis genom söktjänster på internet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver kontinuerligt anlägga ett jämställdhetsperspektiv på undervisningens innehåll i samtliga ämnen.

Granskningen visar att lärarna inte kontinuerligt och inte i samtliga ämnen inkluderar perspektiv på jämställdhet i sin undervisning. Det framkommer visserligen

också att lärarna på ett bra sätt fångar upp frågor som spontant uppkommer i undervisningssituationer.

Av läroplanens inledande del, Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera Skolinspektionen 8 (13) utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet¹.

I läroplanens avsnitt om normer och värden anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Lärare ska specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet².

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna på ett mer systematiskt sätt identifierar möjligheter att anlägga ett jämställdhetsperspektiv på det centrala innehållet i respektive ämne. Utifrån detta kan lärarna på ett tydligare sätt kontinuerligt undervisa om jämställdhet och genom en sådan systematik undvika risken att vissa elever får möjlighet att reflektera kring och undervisas om jämställdhet, medan andra saknar den möjligheten. Arbetet kan med fördel ske i samarbete med kollegor, varför rektorn bör erbjuda konkreta förutsättningar för att ett sådant samarbete ska komma till stånd.

¹ Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag.

² Lgr 22, avsnitt 2.1, Normer och värden.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och i det arbetet även synliggöra hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval och utmana könsstereotypa föreställningar.

Granskningen visar att lärarna genomför ett fåtal studie- och yrkesvägledningsinslag i undervisningen men att de saknar ett gemensamt arbete med att synliggöra hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval och utmana könsstereotypa föreställningar.

Enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. I läroplanen anges också att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund³. Av Skolverkets allmänna råd framgår vidare att lärare i undervisningen bör utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval⁴.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna, under ledning av rektorn, utvecklar arbetet med studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Samtliga lärare behöver se till att studie- och yrkesvägledningen sker kontinuerligt och integrerat i olika ämnen samt vidgar elevernas perspektiv på könsstereotypa utbildnings- och yrkesval. En förutsättning för att studie- och yrkesvägledningen ska vara relevant och uppdaterad är att lärarna ges möjlighet att skaffa sig aktuell kunskap om vilka faktorer som påverkar elevers val, hur utbildningsväsende och arbetsmarknad utvecklas, inte minst ur ett könsperspektiv samt vilka föreställningar elever har kring framtida studier och yrken och hur dessa faktorer samverkar. Detta kan exempelvis ske genom att lärare får stöd av studie- och yrkesvägledare.

³ Lgr 22, avsnitt 2.6, Skolan och omvärlden.

⁴ SKOLFS 2013:180. Skolverkets allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning.

På Skolinspektionens vägnar

2023-10-26

X Maria Lundström

Maria Lundström
Beslutsfattare
Signerat av: Maria Lundström

2023-10-26

X Verica stojanovic

Verica Stojanovic
Utredare
Signerat av: Verica Stojanovic

I handläggningen av ärendet har även utredaren Maja Beckman deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skåreskolan F-6 är en kommunal skola i Karlstadkommun med cirka 250 elever. Skolan har ingen studie- och yrkesvägledare som arbetar mot elever i årskurserna 4-6 men har en riktlinje som är framarbetade av förvaltningen och som alla skolor ska följa.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med skolans studie- och yrkesvägledare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Följande kriterier granskas:

- Undervisningens form - hur lärarna utformar och genomför undervisningen utifrån ett jämställt och normmedvetet förhållningssätt.
- Undervisningens innehåll – hur lärarna undervisar om jämställdhet.
- Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se)

Bilaga 3: Författningsstöd

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.6, Skolan och omvärlden**) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.